

Antiliaanse straatnamen in Amsterdam

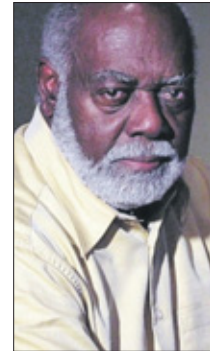
Portret van Cola Debot door Carel Willink.

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) heeft de definitieve straatnamen vastgesteld voor 27 straten in een nieuwbouwwijk op Centruimeiland, IJburg in Amsterdam. Deze straten worden vernoemd naar mensen die zich hebben verzet tegen kolonialisme en slavernij in Indonesië, op de voormalige Nederlandse Antillen en in Suriname.

VAN EEN ONZER VERSLAGGEVERS

Een tekening van de nieuwbouwwijk op Centruimeiland, IJburg in Amsterdam.

Camille Baly

Tip Marugg

Frank Martinus Arion in 2011
FOTO ARCHIEF

Dit zijn de landen waarmee Nederland het langst een koloniale relatie heeft gehad. In Amsterdam woont een grote gemeenschap met 'wortels' in deze landen. Het besluit is in lijn met de uitvoering van het initiatiefvoorstel 'Diversiteit in de Amsterdamse straten' van raadslid Sofyan Mbarki (PvdA). Het past ook binnen het college- en raadsbesluit uit 2016 om de diversiteit van de Amsterdamse bevolking meer tot uiting te laten komen in de naamgeving van openbare ruimten.

De keuze van de namen is tot stand gekomen na onderzoek door het Koninklijk Instituut van Taal-Land- en Volkenkunde (KITLV), met advies van het NiNes (Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis) en van de Commissie Naamgeving Openbare Ruimte", zo maakt het college bekend. Dit artikel beperkt zich tot

de namen die gekozen zijn voor de (voormalige) Nederlandse Antillen. Een deel van het advies van het KITLV zal hier gepubliceerd worden.

Het college van B&W heeft de volgende namen gekozen van personen van de voormalige Nederlandse Antillen: Cola Debotstraat, Frank Martinus Arionstraat, Camille Balystraat, Tip Maruggstraat, Quashibastraat, Virginiahof en Virginiahof, Nydia Ecurystraat en Nydia Ecuryhof, Pierre Laufferstraat en Boeli van Leeuwenstraat.

Het zijn niet alle straten die de voorkeur hadden van het KITLV, maar het instituut had ze wel op een lijst van twintig voorkeursnamen staan en gaf bij allemaal een beschrijving. In een rapport schrijft het KITLV: „Het KITLV heeft Amsterdam in juni van dit jaar advies gegeven over mogelijke (anti-, post-)koloniale straatnamen voor de wijk IJburg in het oosten

van de gemeente Amsterdam. Op verzoek van de gemeente heeft het KITLV een dossier opgesteld op basis waarvan de Commissie Naamgeving Openbare Ruimten (CNOR) een verantwoordelijke keuze kan maken. Daarbij zijn vijf ervan uitgegaan dat waar in vroeger tijden verwijzingen naar het koloniale rijk in stedelijke naamgeving wilden Nederlandse kolonialisme wilden rechtvaardigen en/of verheerlijken, dit nu juist niet de intentie is.

Een eerste consultatie onder Caribische, Nederlandse en Indonesische medewerkers en relaties van het KITLV leverde een lange grollijst op, in de orde van 200 namen. Van deze lijst zijn vervolgens eerst de namen geschrapt die elders in Amsterdam al zijn gebruikt - vooral namen die verwijzen naar het slavernijverleden en de antiekoloniale strijd. De lijst is uiteindelijk teruggebracht tot een grollijst van driemaal twintig namen.

Deze lijst is vervolgens in een bespreking van de gemeente met onder meer het NiNes van commentaar voorzien. Op basis daarvan is de lijst verder aangepast - in het bijzonder door het schrappen van namen van Antiliaanse en Surinaamse politici.

Biggaande lijst telt nu nog 22 opties voor Indonesië, 14 voor Suriname en 18 voor de voormalige Nederlandse Antillen. Het CNOR heeft nu een keuze te maken. De CNOR zou eventueel nog een informele consultatie kunnen overwegen met de ambassades van Indonesië en Suriname, en met de Kabinetten van de Gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Voor alle landen is één woord

voorgesteld dat niet verwijst naar een persoon, maar naar de dekolonisatie: Merdeka. Strefwoorden en het Statuut. Voor Curaçao is voorts nog de optie van '30 mei 1969' gegeven. Verder gaat het 'alleen over persoonsnamen.' De CNOR koos uiteindelijk niet voor het woord Statuut of 30 mei 1969. Bij de namen die de commissie koos heeft het KITLV de volgende beschrijving gegeven.

Cola Debot

Cola Debot (Bonaire, 1902-Amsterdam, 1981) vertrok op veertienjarige leeftijd naar Nederland om te studeren. Hij volgde enige tijd de studie recht in Utrecht, maar vertrok in

1928 naar Parijs. Vanaf 1931 studeerde hij geneeskunde in Nederland en hij vestigde zich in 1942 als arts in Amsterdam. Tijdens die studie debuteerde Debot met een lange novelle 'Mijn zuster de negerin' (1935) en in 1940 was hij medeoprichter van het tijdschrift Criterium. In 1948 keerde Debot terug naar de Antillen en vestigde zich in Willemstad, waar hij actief was op cultureel gebied, met name voor het Cultureel Centrum Curaçao. In 1952 werd hij Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen en in 1962 gouverneur. In 1970 vestigde hij zich weer in Nederland en wijdde zich aan het schrijverschap. Na zijn overlij-

den werd de Cola Debotprijs ingesteld. De eerste die deze ontving was Boele van Leeuwen, voor diens gehele oeuvre.

Frank Martinus Arion

Frank Martinus Arion, schrijversnaam van Frank Efraim Martinus (Curaçao, 1936-Curaçao, 2015), was schrijver, dichter en taalwetenschapper. Hij werkte in Nederland, Suriname en op de Nederlandse Antillen en schreef in het Nederlands en het Papiaments. In 1955 vertrok Martinus Arion naar Nederland om Nederlandse taal en letterkunde te studeren aan de Universiteit Leiden. Hij kwam in contact met Cola Debot. Samen met hem gaf hij zijn eerste

gedichtenbundel uit in 1957. Hierna richtte hij met anderen een Antiliaans tijdschrift op, Encuentro Antilliano. Zijn debutroman 'Dubbelspel' (1973) was zijn grootste succes. In 1975 doceerde hij aan het Instituut voor de Opleiding van Leraren in Paramaribo. Na de coup van Boutser vertrok het gezin naar Curaçao, waar Martinus Arion zich richtte op de standaardisering en promotie van het Papiaments. In 1996 verscheen zijn dissertatie over de oorsprong van het Papiaments: The Kiss of a Slave. Papiamentu's West-African Connections. In 2001 werd hem de Cola Debotprijs toegekend. In 1992 werd Arion Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, maar in 2008 maakte hij bekend zijn onderscheiding te willen teruggeven aan de Staat der Nederlanden. Hij vond dat Nederland bezig was aan een herkolonisatie van de Antillen.

ploma in 1942 ging hij vijf jaar in militaire dienst. Daarna werkte hij bij Shell, waar hij het schrijven ontdekte nadat hij meewerkte aan het personeelsblad Passa. Hij debuteerde in 1958 met de roman 'Weekend' in Paramaribo. Voor zijn derde roman 'De morgen loeit weer aan' uit 1988 werd hij genomineerd voor de AKO-Literatuurprijs en in 1989 ontving hij de Cola Debotprijs. Het eilandleven speelde een grote rol in zijn boeken, die in meerdere talen zijn vertaald.

Quashiba

Quashiba leefde in slavernij op Sint Maarten. In 1835 slaagde ze erin om met een vijftal lotgenoten, onder wie haar twee kinderen Sammy en Jane, in een bootje te ontsnappen naar het nabijgelegen Britse eiland Anguilla. Vijf jaar later zou Quashiba's partner, Matthew Stancliff, het aandurven om terug te varen naar Sint Maarten om ook Quashiba's zuster Minny en haar kinderen op te halen, zodat ook die in vrijheid konden leven. Quashiba en haar familie staan dus voor de strijd om vrijheid.

Virginia

Virginia Dementricia, later Virginia Gaai (Aruba, 1842-na 1867), was een slaafgemaakte en die op Aruba in opstand kwam tegen haar eigenaren. Zij overtrad neermaal de haar opgelegde regels en werd daarvoor elke keer met dwangarbeid gestraft. In 1859 probeerde ze weg te lopen, wat mislukte en resulteerde in meer zware arbeid en een celstraf. Snel na haar vrijkomen werd Virginia weer opgepakt en beschuldigd van 'straat-

rumoer en verzet tegen de politie'. Ditmaal kreeg ze een lijfstraf. Haar eigenaar verkocht haar in 1860. In 1863 werd de slavernij afgeschaft. Het laatste blad Passa. Hij debuteerde in 1958 met de roman 'Weekend' in Paramaribo. Voor zijn derde roman 'De morgen loeit weer aan' uit 1988 werd hij genomineerd voor de AKO-Literatuurprijs en in 1989 ontving hij de Cola Debotprijs. Het eilandleven speelde een grote rol in zijn boeken, die in meerdere talen zijn vertaald.

Nydia Ecury

Nydia Maria Enrica Ecury (Oranjestad, 1926-Willemstad, 2012) was onderwijzeres, schrijfster, vertaalster en actrice. Ecury studeerde Engels en journalistiek in Canada. In 1957 vestigde zij zich op Curaçao waar ze les gaf op de Martinusmavo en op de Nilda Pinto-huisschool. Zij was daarnaast privélerares Papiaments. In 1967 was Ecury een van de oprichters van de toneelgroep Thalia. In 1972 debuteerde ze als dichteres, waarna zij nog verschillende dichtbundels heeft uitgebracht. Ook speelde Ecury in 1986 een rol in de film Almaica di desolato. In 1995 ontving zij de Pierre Laufferprijs en in 2007 de Cola Debotprijs. Verder kreeg zij de Theatre Festival Award of Aruba en de Prijs van de Eilandelijke Dienst Culturele Zaken. Nydia Ecury was zuster van de reeds in Amsterdam verneemde verzetsheld Boy Ecury.

Pierre A. Lauffer

Pierre A. Lauffer (Curaçao, 1920-Curaçao, 1981) was schrijver, dichter en cultureel activist

voor het behoud van zijn moedertaal, het Papiaments. Lauffer schreef al jong verhalen en bleef actief als auteur. In 1944 verscheen zijn eerste dichtbundel, volledig in het Papiaments. Patricia (vaderland). In taal en onderwerp vormt het een breukpunt in de literatuur. Lauffer wordt wel de nationale dichter van Curaçao genoemd, omdat hij zich sterk maakte voor het behoud van folklore en de geschiedenis van zijn eiland. Hij beschouwde het Papiaments als drager van cultuur met een fundamentele rol in de Curaçaose zoektocht naar autonomie. In 1969 werd hem voor zijn literaire verdiensten de Cola Debotprijs toegekend.

Boeli van Leeuwen

Boeli van Leeuwen, geboren Willem Cornelis Jacobus van Leeuwen, (Curaçao, 1922-Curaçao, 2007) was schrijver en dichter. Van Leeuwen studeerde rechten aan de Universiteit Leiden en promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam. Hij vervulde verschillende publieke functies, waaronder die van bestuurssecretaris van de Antillen. Na zijn pensionering werkte hij als pro-Deadvocaat in de achterstandswijk Scherloo. Hij publiceerde sinds 1947 een tiental romans. Hij ontving voor zijn werk de Vijverbergprijs (nu Ferdinand Bordevis Prijs) in 1961 en de Cola Debotprijs in 1983. In 2007, kort voor zijn dood, ontving hij op zijn 85e verjaardag een 'ouveau-regel' van het Nederlands Fonds voor de Letteren. Twee jaar later werd er een prijs met zijn naam ingesteld, als algemene cultuurprijs van Curaçao.

De totale lijst van straatnamen

Alle straatnamen die door het college van B & W zijn uitgekozen zijn: Janey Tetaystraat, Louis Doedelstraat, Christiaan Paul Flustraat, Christiaan Paul Fluhof Srefdensplein, Papa Koendersstraat, Trimuriststraat, Cola Debotstraat, Woiskistraat, Huiswoudstraat, Huiswoudhof, Frank Martinus Arionstraat, Van Gamerenstraat, Camille

Balystraat, Tip Maruggstraat, Quashibastraat, Virginiahof, Nydia Ecurystraat, Nydia Ecuryhof, Pattimurastraat, Diponegorostraat, Diponegorohof, Maria Ulfahstraat, Soekoesihstraat, Roestam Effendistraat, Tan Malakstraat, Palarstraat, Soewardistraat, Pierre Laufferstraat, Boeli van Leeuwenstraat en Merdekagracht.

Nydia Ecury geeft rechts, samen met Sonia Garmers en Nifla Palm tijdens de boekpresentatie 'Tres Rosea', geschreven door Garmers, Bloemhof 1972. FOTO FAMILIE ECURY

Camille Baly

Camille E. Baly (Sint Maarten, 1936-Sint Maarten, 2012) was dichter, schrijver en voordrachtskunstenaar. In zijn werk maakte hij veel gebruik van de oral history van de Bovenwindse Eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen. Hij schreef voornamelijk in het Engels, maar gaf ook voordrachten in het Nederlands. Hij diende lange jaren als het hoofd van het bureau Cultuur en Opvoeding van het eiland Sint Maarten

Tip Marugg

Silvio Alberto 'Tip' Marugg (Willemstad, 1923-Willemstad 2016) was schrijver en dichter. Na het behalen van zijn mulo-